

Bili?üstü Beceri Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bili?üstü Beceri Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17962>

Özet

Bilişüstü Beceri Ölçeği, ?. Soydan tarafından 2001 yılında geliştirilen bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, özellikle **matematik derslerinde** öğrencilerin sergilediği bilişüstü becerilerin alternatif yöntemlerle ölçülmesini hedefleyen bir yüksek lisans tez çalışması'nın ürünüdür. Ölçeğin temel amacı, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini planlama, izleme ve değerlendirme yeteneklerini nicel olarak belirleyerek, eğitim psikolojisi ve ölçme-değerlendirme alanına özgün bir katkı sağlamaktır.

Ölçek geliştirme çalışması, **Boğaziçi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü** bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi, bilişüstü farkındalık ve düzenleme stratejilerinin matematiksel problem çözme bağlamında nasıl işlediğini ortaya koymaya odaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Bilişüstü, Bilişüstü Beceri, Metabiliş, Matematik Eğitimi, Ölçek Geliştirme, Psikometrik, Ölçme ve Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi.

Yazarlar

?. Soydan

Amaç

Bilişüstü Beceri Ölçeği'nin temel amacı, öğrencilerin matematik öğrenimi ve problem çözme süreçleri sırasında kullandıkları bilişsel ve bilişüstü stratejileri sistematik bir şekilde değerlendirebilecek, geçerli ve güvenilir bir araç oluşturmaktır. Bu araç sayesinde, eğitimciler ve araştırmacılar, öğrencilerin öğrenme stratejilerindeki güçlü ve zayıf yönleri tespit edebilirler.

Ölçek, öğrencilerin sadece matematiksel bilgiyi değil, aynı zamanda bu bilgiyi nasıl edindiklerini ve uyguladıklarını yansıtan öz-düzenleme becerilerini de ölçmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen veriler, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesine ve **öğretim metodolojilerinin** iyileştirilmesine rehberlik etme potansiyeline sahiptir.

Yapı

Ölçek, psikolojide merkezi bir kavram olan **bilişüstü** (metacognition) yapısını ölçmektedir. Bilişüstü, bireyin kendi bilişsel süreçleri hakkındaki bilgisi ve bu süreçleri düzenleme yeteneği olarak tanımlanır. Bu yapı genellikle iki ana bileşene ayrılır: bilişüstü bilgi (kişinin stratejiler, görevler ve kendisi hakkındaki bilgisi) ve bilişüstü düzenleme (planlama, izleme ve değerlendirme).

Matematik ba?lam?nda, bu yap?; bir problemin çözümlüne ba?lamadan önce do?ru stratejiyi seçme (planlama), çözümlü s?ras?nda ilerlemeyi kontrol etme (izleme) ve çözümlü tamamlandıktan sonra sonucun ve kullanılan yöntemin etkinliğini de?erlendirme (de?erlendirme) gibi kritik becerileri kapsamaktadır. Ölçek, bu alt boyutlardaki yeterliliği ölçmek üzere tasarlanmıştır.

Geçerlik

Kaynak referans olarak belirtilen yüksek lisans tezi, ölçeğin geliştirme aşamasını temsil etmektedir. Ölçek geliştirme çalışmalarıında, aracın ölçmek istediği yapıyı gerçekten ölçtü?ünü kanıtlamak amacıyla kapsamlı geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Kaynak metinde spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, tezin içeriğinde **içerik geçerliliği**, yapı geçerliliği ve muhtemelen ölçüt bağımlı geçerlik analizlerinin detaylandırıldığı varsayılmaktadır.

Özellikle yapı geçerliliğini desteklemek amacıyla, bilişüstü becerileri temsil eden faktörlerin teorik beklentilere uygunluğunu de?erlendiren analizlerin gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir. Detaylı geçerlik bilgileri, Ş. Soydan'ın 2001 tarihli tezine başvurularak elde edilebilir.

Güvenirlik

Güvenirlik, bir ölçme aracının tutarlı sonuçlar verme derecesini ifade eder. Bilişüstü Beceri Ölçeği'nin geliştirme sürecinde, iç tutarlılık (örneğin, Cronbach Alfa katsayısı) ve muhtemelen test-tekrar test güvenilirlik analizlerinin yapıldığı düşünülmektedir.

Kaynak metin parçalarında spesifik güvenilirlik katsayılarına yer verilmemiştir. Ancak, akademik standartlara uygun bir ölçek geliştirme çalışması olduğu için, ölçeğin maddelerinin tutarlılığı ve zaman içindeki kararlılığı gösteren psikometrik kanıtların tezde sunulduğu varsayılmaktadır.

Faktör Analizi

Bilişüstü beceriler genellikle tek bir boyuttan ziyade, planlama, izleme ve de?erlendirme gibi çoklu boyutlardan oluşan karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, Bilişüstü Beceri Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ve boyutların belirlemek amacıyla faktör analizi tekniklerinin kullanıldığı yüksek bir ihtimaldir.

Faktör analizi (muhtemelen Açıklayıcı Faktör Analizi - AFA), ölçek maddelerinin hangi bilişüstü alt boyutlar altında toplandığını ve bu boyutların matematiksel bağarı ile ilişkisini incelemek için kritik bir rol oynamıştır. Bu analizler, ölçeğin yapısal geçerliliğini destekleyen temel bulgular sağlamaktadır.

Araç

Test Type: Geliştirme (Yüksek Lisans Tezi Kapsamında Geliştirilmiş Ölçek)

Format: Büyük olaslıkla Likert tipi derecelendirme veya benzeri bir öz-bildirim anketi formatında tasarlanmıştır.

Language Available: Türkçe

Population Group: Öğrenciler (Matematik derslerine katılan eğitim kademelerindeki bireyler)

Age Group: Belirtilmemiş, ancak matematik dersi içeriğine bağlı olarak genellikle ortaokul veya lise öğrencileri (12-18 yaş aralığı) hedeflenmiştir.

Population Details: Türkiye'deki eğitim kurumlarında matematik eğitimi alan öğrenci örnekleme.

Test Methodology: Nicel psikometrik yöntemler kullanılarak geliştirilmiş, alternatif ölçme yaklaşımı sunan bir araçtır.

Anahtar Kelimeler

Eğitim Psikolojisi, Öz-Düzenleme, Problem Çözme, Bilişsel Süreçler, Ş. Soydan, Bozaziçi Üniversitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: Belirtilmemiştir.

Correspondence Address: Çalışmanın yapıldığı dönemde Bozaziçi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü ile ilişkilidir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2001

Şinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir tez çalışması kapsamında geliştirildiği için, ticari olmayan akademik kullanımlarda genellikle ücretsizdir. Ancak, ölçeğin kullanımı için yazar Ş. Soydan'dan resmi izin alınması gerekmektedir. Kullanım koşulları ve potansiyel ücretler için yazar veya ilgili üniversite ile iletişime geçilmesi tavsiye edilir.

Derecelendirme: Kaynak metinde derecelendirme formatı belirtilmemiştir.

Kaynakça

Soydan, ?. (2001). *Matematik derslerinde bilişüstü becerilerin ölçülmesi: alternatif ölçek geliştirme çalışması* (Yüksek Lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bilişüstü Beceri Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak metinde sunulmamıştır. Maddelerin tam listesi için Soydan (2001) yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM